

Talepunkter til besvarelse den 8. november 2011 af URU samrådsspørgsmål A
om budgetstøtte stillet på vegne af Jakob Elleman-Jensen (V)

Jeg vil gerne takke for samrådsspørgsmålet og muligheden for en drøftelse med udvalget af regeringens synspunkter om brug af budgetstøtte. Som det muligvis vil være udvalget bekendt besvarede jeg i sidste måned mundtligt et § 20 spørgsmål stillet af Hr. Hans Kristian Skibby (DF) om emnet, som også relaterede sig til artiklen i Jyllandsposten.

I mit svar sagde jeg – og det vil jeg gentage her - at jeg gerne ser, at udviklingsbistanden i højere grad end i dag gives som såkaldt budgetstøtte til Danmarks partnerlande.

Det er i dag ikke alle danske partnerlande, der får budgetstøtte. Det gør kun de, der opfylder de danske kriterier for modtagelse af budgetstøtte om bl.a. demokrati, god regeringsførelse, korruptionsbekæmpelse og en tilstrækkelig offentlig finansforvaltning. Med andre ord de partnere, som vi har tiltro til har den fornødne vilje, og har en god plan til bekæmpelse af fattigdom. Det er i samarbejdet med disse partnere, at jeg gerne på sigt vil styrke vores brug af budgetstøtte.

Den helt afgørende fordel ved denne form for bistand er jo, at den styrker ejerskabet og samtidig også landenes egne offentlige systemer, netop fordi vi gør brug af disse systemer. Dette er helt centralt for, at landet på sigt kan nå et niveau, hvor bistand ikke længere er nødvendig. Og det er jo ultimativt formålet med al bistand. Samtidig undgås det, at fattige modtagerlande skal bruge de få ressourcer og ansatte, de har, til at levere på donorerens særkrav om rapportering og særlige procedurer. Eksempelvis modtager et land som Tanzania bistand fra over 40 donorer, en stor del som projektbistand med særlige og særskilte rapporteringskrav. Det belaster landets administration og tager tid væk fra det, som landets embedsmænd egentlig er ansat til: Nemlig at arbejde for landets egen udviklingsplan og skabe vækst og jobs til de fattige.

Erfaringerne viser, at budgetstøtte er en effektiv måde at yde bistand på. En større fælles donorevaluering af budgetstøtte har konkluderet, at budgetstøtte styrker partnerlandenes ejerskab, deres finanssystemer og ansvarlighed og kvaliteten af bistanden som sådan. Det er klart, at der er risici forbundet med brugen af budgetstøtte – som der er med alle andre former for bistand. Man kan ikke følge den enkelte krone eller dollar helt ud til en konkret aktivitet. Og man bidrager med støtte til finansieringen af de samlede offentlige udgifter, herunder nogle, som vi måske ikke ellers ville prioritere. Nogle lande vælger på grund af disse risici at skære ned på eller se bort fra brugen af budgetstøtte. Men jeg vælger at være risikovillig, fordi jeg vil sikre, at vi får udnyttet de muligheder, som budgetstøtten giver i form af politisk indflydelse på partnernes nationale udviklingsprioriteringer, styrkelse af de nationale institutioner samt ikke mindst styrkelse af de demokratiske processer og de nationale parlamenters kontrol med regeringerne.

Mange er bekymrede for øget korruption, når bistanden ydes som budgetstøtte. Men netop når det gælder risikoen for korruption konkluderer den omtalte evaluering, at den ikke er større i forbindelse med budgetstøtte end ved andre bistandsmodaliteter.

Det er desuden vigtigt at have sig for øje, at budgetstøtte ydes som en ”pakke”. Udover støtten til budgettet indgår vi i en tæt dialog med modtagerlandet om politiske tiltag, reformer, bekæmpelse af korruption og fordeling af ressourcerne. Vi støtter desuden altid – gennem supplerende programmer - opbygning af modtagerlandets evne til at gennemføre en mere effektiv offentlig forvaltning og bekæmpe korruption. Vi arbejder samtidig aktivt for at sikre, at regeringerne holdes ansvarlige over for parlamenterne og over for borgerne for brugen af de offentlige midler. Vi støtter borgerne og civilsamfundets mulighed for at deltage aktivt i at påvirke og kontrollere brugen af pengene. Og vi arbejder for frie medier, der kan holde politikerne og magthaverne i ørerne og stå vagt om befolkningens interesser.

Budgetstøtte giver også Danmark som donorland direkte mulighed for en tæt dialog med regeringen om nationale prioriteter, om budgettets anvendelse, om de offentlige indtægter og om brugen af budgettet på bedre services til befolkningen som f.eks. uddannelse og sundhed. Det giver dermed en vigtig platform for den bredere politikdialog med modtagerlandet – om indsatsen mod fattigdom og om politiske spørgsmål som demokrati, menneskerettigheder og retsstatsprincipper. Og her ser jeg en meget klar sammenhæng mellem brugen af budgetstøtte og muligheden for at medvirke til at fremme borgernes rettigheder.

Budgetstøtten er således én blandt flere former for støtte til et givet land. De forskellige bistandsformer understøtter hinanden i opnåelsen af landets udviklingsmål og fremme af befolkningens rettigheder. Her er Danmarks omfattende programmer for menneskerettigheder og god regeringsførelse selvsagt også væsentlige. Faktisk ser jeg en meget klar sammenhæng mellem budgetstøttebidrag og mulighed for at medvirke til at fremme borgernes rettigheder. Vi ved fra EU Kommissionens evaluering, at modtagere af generel budgetstøtte er kommet længere mod at indfri de vigtigste af FN's 2015 mål, d.v.s. de mål, der vedrører indskrivning i grundskole, ligestilling, uddannelse, sænket børnedødelighed og adgang til rent drikkevand, end de, der ikke modtager budgetstøtte.

Nu har der jo på det seneste været en del debat om budgetstøtte, og det synes jeg er godt. Det er en vigtig debat, som jeg også håber, kan styrke forståelsen for de muligheder, budgetstøtteinstrumentet rummer. Jeg håber, at jeg med mit svar har bidraget hertil.

Lad mig i den sammenhæng afslutningsvist understrege, at anvendelsen af budgetstøtte er jo ikke noget nyt. V/K regeringen har således udbetalt adskillige milliarder til budgetstøtte baseret på tilsagn i finanslove, som også den daværende regerings støtteparti har lagt stemmer til. Siden 2006 er der udbetalt over 2 mia. kr. i generel budgetstøtte til Mali, Mozambique, Tanzania, Ghana, Burkina Faso, Vietnam og Benin.

Budgetstøtte og Danmarks brug af instrumentet er således ikke nyt, men det er effektivt og giver klare resultater. Sagt kort:

- Det giver os mulighed for at styrke finansiering af planer til fattigdomsbekæmpelse, der som hovedregel har fokus på uddannelse, sundhed, og andre udgiftstunge sociale områder.

- Det giver os en solid mulighed for at have dialog og følge op med landene om deres overordnede politikker for udvikling og fattigdom; dette er bl.a. vigtigt for de andre sektorer, vi arbejder i.
- Det styrker opbygningen af nationale institutioner og systemer, så kapaciteten kan komme på plads til den dag, hvor bistanden fases ud.
- Den styrker den offentlige finansforvaltning, som den generelle budgetstøtte bidrager til, og udgør dermed en vigtig del i kampen mod korruption.
- Det styrker den demokratiske indsigt for parlamenter og civilsamfund i de samlede statslige budgetter og i hvad, pengene bruges til.

Det er derfor regeringen ønsker at øge brugen af budgetstøtte.